

Forumdiscussie Hoger onderwijs voor een leven lang leren 12 maart 2015

Flexibel Hoger Onderwijs voor volwassenen. Maakt het hoger onderwijs er werk van?

Anja Oskamp, rector magnificus Open Universiteit

Commentaar in het Forum.

Met de snelheid waarmee de maatschappij en daarin de banen en de benodigde kennis en vaardigheden veranderen neemt de noodzaak van leren in de verschillende fasen van het leven toe. Kennis en vaardigheden opgedaan voor het 25e levensjaar voldoen niet meer gedurende de 40-50 jaar van een werkzaam leven. Ook de interesses van mensen kunnen veranderen. Een 2^e loopbaan, anders dan de eerste, en op een ander terrein zal aantrekkelijker worden.

Ons onderwijssysteem is niet ingericht op het doceren aan mensen die al eerder een initiële opleiding hebben gedaan, op welk niveau dan ook. We zouden moeten kijken naar de mogelijkheid om opleidingen te kunnen stapelen, waarbij lang niet alle elementen van een initiële opleiding hoeven terug te komen. Kortere degrees, geen volwaardige masters, maar een samenhangend pakket van een aantal onderdelen uit een opleiding, herkend en erkend door werkgevers, zorgen voor een overzienbaar studiepad naast bijvoorbeeld een werkkring en zijn daarom aantrekkelijk.

Tenslotte weten we nog te weinig over hoe mensen leren, en dat geldt zeker voor hoe volwassenen leren. Om aantrekkelijk onderwijs voor volwassenen te stimuleren moet onderzoek worden gedaan naar hoe deze groep leert en welke leerstijlen daarbij zijn te ontdekken. Het onderwijsaanbod moet daarmee tenminste rekening houden en liefst op afgestemd worden. Daarbij past geen one size fits all benadering.

Het debat op 12 maart heb ik als plezierig en interessant en stimulerend ervaren. Leuk om kennis gemaakt te hebben.

Forumdiscussie Hoger onderwijs voor een leven lang leren 12 maart 2015

Flexibel Hoger Onderwijs voor volwassenen. Maakt het hoger onderwijs er werk van?

Gertrud van Erp, Secretaris onderwijs VNO-NCW en MKB-Nederland.

N.a.v. de drie geformuleerde forumvragen.

1) Hoe kunnen we de beoogde flexibilisering van het hoger onderwijs aanpakken?

We praten al heel lang over een leven lang leren en hoe dat te faciliteren. De urgentie wordt groter.

Positief is dat er n.a.v. het advies van de Commissie Rinnooy Kan een start wordt gemaakt met de vragen "hoe het onderwijs geschikter te maken voor werkenden/volwassenen" en ook hoe dit (anders dan nu gebruikelijk) te financieren? Daarom komen er experimenten

vraagfinanciering en pilots flexibilisering per studiejaar 2016/2017. Het betreft alle leerroutes in het hoger onderwijs: Associate degree (tweejarig hbo), bachelor en master in publiek en privaat onderwijs.

In **de pilots flexibilisering** wordt ruimte geboden om opleidingen hoger onderwijs voor volwassenen te flexibiliseren. Daarbij worden bestaande regels die betrekking hebben op sturing vanuit een vaststaand onderwijsaanbod, gekoppeld aan aantallen uren studielast losgelaten. Door in plaats daarvan uit te gaan van te behalen leeruitkomsten (wat moeten studenten kennen en kunnen?) ontstaat ruimte om opleidingstrajecten voor individuen en (kleine) groepen flexibel en op maat in te richten.

Het werken met leeruitkomsten maakt het dus mogelijk te differentiëren in opleidingstrajecten en deze meer af te stemmen op de situatie en de behoefte van de student en de werkgever, ècht maatwerk dus.

In de **experimenten vraagfinanciering** wordt:

- de bekostiging vervangen door leerrechten (vouchers),
- is vrijheid van vestigingsplaats en,
- is er de mogelijkheid tot werving en inschrijving van onderdelen van bekostigde opleidingen (modulaire opbouw).

Voor het bedrijfsleven is een combinatie van experimenten en pilots het meest aantrekkelijk.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en in de wereld gaan snel. Dit noodzaakt "een leven lang ontwikkelen" maar dit noodzaakt ook dat het onderwijs bij blijft. Dat moet. Deelname aan de beschreven mogelijkheden in een arrangement met het bedrijfsleven is een manier daartoe.

Er is een spanningsveld tussen particulier onderwijs en bekostigd onderwijs. Toch moeten we onze gehele infrastructuur inzetten. Dus ook ons door de belastingbetaler gefinancierde bekostigd onderwijssysteem. Combinaties? Creativiteit? Afstemming. Samenwerking. Wie doet wat? Daar moet over worden overlegd.

Er is ook een spanningsveld tussen de individuele invulling van een leerroute en de per studierichting benodigde eenduidige stam van kennis en kunde om een bepaald vak uit te kunnen oefenen. Welke vrijheidsgraden zijn mogelijk in inhoud en vorm? We moeten er dus samen, hoger onderwijs en georganiseerd bedrijfsleven werk van maken, van deze pilots en experimenten. Al was het alleen maar om er van te kunnen leren hoe dit het beste kan. Zie het als investeren in de toekomst. Doe mee!

Geld gaat voor studenten een grotere rol spelen nu de basisbeurs is afgeschaft. De verwachting is dat hetgeen geleerd wordt van de experimenten in het volwassenenonderwijs ook gaat lonen in het reguliere onderwijs voor student, onderwijsinstelling en maatschappij.

Geen te hoge collegegelden. Weersta die verleiding.

2) Is het hoger onderwijs in staat om aansluiting te vinden bij ervaren volwassenen die graag aan hun professionalisering willen werken op een manier die bij hen past?

Waar een wil is, is een weg. Ja dus. Het vraagt wel een transitie van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd onderwijs!

Onderdelen:

- leren op de werkplek (een revival van duaal). Hier is al veel ervaring mee opgedaan,
- verkorting van leerroutes door erkenning van verworven kennis en kunde,

- blended learning,
- veel meer maatwerk.

Hier valt te leren van het mbo (leren op de werkplek). Gebruik die ervaringen. Gebruik ook het bestaande bestand van erkende leerbedrijven. Pas dit aan.

Deze verandering vraagt ook iets van docenten. Motiverend, zo kort als mogelijk met erkenning van eerder verworven kennis en kunde, zoveel mogelijk op de werkplek plaats vindend onderwijs zal “een leven lang ontwikkelen houding” bij individuen en bedrijven bevorderen,

Aantrekkelijke leerroutes faciliteren en o.a. daarmee studenten binden aan de instelling (**alumnibeleid**).

3) Hoe ziet een volwassen partnerschap er uit in een flexibel hoger onderwijs?

Partnerschap tussen student en opleiding, bedrijf, student en opleiding en branches en opleidingen. Zoals eerder gezegd: vraaggericht werken!

Onderwijs en bedrijfsleven, samen goede structuren scheppen, *wederzijds respect, vertrouwen en gelijkwaardigheid*. Dit alles is niet vanzelfsprekend in het autonome onderwijs.

Er zijn kansen voor brede arrangementen met het georganiseerd bedrijfsleven. Passend bij de profilering van de instelling.

Experimenteren met het bedrijfsleven hoe we de meest efficiënte leerroutes maken, elkaar aanvullen (onderwijs en bedrijfsleven) en het onderwijs aantrekkelijk houden voor studenten/werknemers.

VNO-NCW en MKB-Nederland en de branches gaan deze uitdaging aan. Besprekingen zijn gaande. Hogescholen lopen voorop.